

Gu

52

615. 4937.

2

OMINOSUM NOMEN,

Cujus ductu

URBS AUGUSTA,

ex numero Urbium Germaniæ

Pulcherrima,

METROPOLIS SILESIÆ

SPLENDIDISSIMA,

VRATISLAVIA,

Centum Anagrammatibus,

Sua Incrementa, varia Fata, celebres Du-

ces, hos sequentes Reges, clementes Impera-

tores, comprehensos Status, amœnum Situm,

magnificam Structuram, ampla Com-

mercia, cultos mores, &c.

turbato ordine

adumbrat,

Et absque culpa propria laudis

SIBI ENCOMIA DICIT.

VRATISLAVIÆ & LIPSIÆ,

Apud CHRISTIANUM BAUCHIUM, Bibliopolam.

ANNO MDCCV.

Wojew. Archiwum Państw.	
w Katowicach	
O. T. w Gliwicach	
Sygn.	3667

ILLUSTRI,
MAGNIFICIS, GENE-
ROSIS, PRÆNOBILISSIMIS,
AMPLISSIMIS, CONSULTISSI-
MIS, SPLENDORE GENERIS,
VIRTUTE, ERUDITIONE,
PRUDENTIA, ET RERUM
USU PRÆCLARISSIMIS
VIRIS,
DOMINIS,
PRÆSID I,
CONSULARIBUS, SYN-
DICIS, ET RELIQUIS OR-
DINIS SENATORII, CELE-
BERRIMÆ VRATISLAVIEN-
SIUM REIPUBLICÆ, PRO-
CERIBUS GRAVIS-
SIMIS,
*DOMINIS, AC PATRO-
NIS MEIS SUMME SUSPI-
CIENDIS.*

ILLUSTRE
MAGNIFICIS. GENE-
ROSIS. PRINCIPALISSIMIS
ARTIBUS. ET. GON. TISSA
MIS. SPENDIT. GON. TISSA
VIRITUT. ET. GON. TISSA
PRINCIPALISSIMIS
USQUE. AD. ARSIS. MIS
VIRIS
DOMINIS
P. R. E. S. I. D. I.
CONSUL. ALIIS. GENE-
ROSIS. ET. RELIGIOS. OR-
LINIS. SEN. A. T. O. R. I. C. U. S.
FERTIME. ET. ATIS. L. A. T. I. S.
SILVA. REPUB. ET. GON. TISSA
CERIMIS. GON. TISSA
SILVA
DOMINIS. ET. GON. TISSA
W. S. M. I. S. GON. TISSA
SILVA

Sistit se Vestris EXCELLEN-
TIBUS NOMINIBUS VRA-
TISLAVIA, quæ mihi
suo Nomine ad perpenden-
da Omina viam aperuit, &
in hoc Elogii genus Anagrammatibus re-
pletum, at non ad metri leges, sed ad sola
acumina obstrictum, pellexit. Cum enim
post privatam informationem Nobilis Ju-
ventutis in Silesiâ, Generosi Equitis Dni
Caspari Adami de Studnitz, Hæreditarii
Dni in Schoëna, Weigels- & Gœrnisdorf,
inter Musas delitui: Benignitate Patroni,
quam grato animo sufficienter prosequi
non

non valeo, suffultus, ejusmodi lusus defæ-
cati animi exercui, & aliquot specimina
publicis typis mandavi, ipsos Serenissimos
Principes Olsnenses veneraturus; sed fru-
strà. Quia priùs quam Clementiam illo-
rum demereri potui, extra Patriam ad eri-
gendam ex cineribus spartam evocatus
sum, ubi inter turbas bellicas, huic operæ
manum ultimam admovi. Pendebam diu
animi, utrum mihi in occulto latenti ad tot
Doctos prodire, & Silesiæ Urbem Princi-
pem ex Sarmaticis oris venerari liceret:
donec Fautorum monitis concitatus, eos
animos sumsi, ut non reformidarem Patro-
cinium Vratislaviæ apud ejusdem Urbis
Proceres, qui clavum celeberrimæ Reip.
non sine magnâ laude gubernant, quære-
re. Hanc itaque Vobis Patres hujus Pa-
triæ

triæ humilime offero, & eâ, quâ decet ob-
servantiâ rogo, ut, si Vestram agnoscitis,
eam propensis animis excipiat. Vestram
se esse prodit, nam Vestrum splendorem
Majorum Virtutibus inchoatum, Vestris
autem retentum & auctum, repræsentat;
Vestram tutelam & regimen poscit; Ve-
stris se fascibus submittit. Si tamen spe-
ctatissimæ Vestræ Prudentiæ tot præteri-
torum seculorum Encomia meam appro-
pinquandi audaciam excusare nequeant:
maximum superest argumentum, Vestra
in Doctos summa Gratia, quâ multi allici-
untur, foventurque; hæc mihi occasio-
nem fecit, quâ testarer Felicitatem Urbis
perpetuam, Diuturnitatemque pruden-
tissimi Regiminis, quotidiana Clientis ve-
nire

nire in vota, Vobis *Illustris Præses,*
cæterique Ordinis Senatorii Proceres,
Magnifici, Generosi, Prænobilissimi
Domini ac Patroni summâ obser-
vantiâ colendi

Dabam Zduny
Anno 1705.

subjectissimi addictissimique
CHRISTIANI Rohrmann.

*Ultasti nomen Budorgis, & cum nomine te ipsam,
Tota nunc es Vratislavia, cujus nec pars Budorgis erat;
Nec fermè locum reinuisti, ut omnia nova haberes
Præter antiquitatem ab antiquo nomine.
Parva tua incrementa erant sed magnitudinẽ spirabant,
Vix tres domus eras, signum futura perfectionis:
Turribus statim instructa, tanquam futurum regionis
propugnaculum.
Tum temporis fuit:*

(1.)

VILIS TUA ARA.

*Attamen Sedes Ducum Quadorum eras,
Dignam ut Sedem Caesarum futuram Te judicarent.
Vilis tum tua Religio fuit, imo nulla,
Et Tu ideo vilis fuisti, quia nullam Religionem habuisti.
Fundatâ verâ Religione, firmum fundamentum sumfisti,
Ut scires, tuum fundamentum & incrementum esse Religionis,
Et Te tamdiu felicem, quamdiu Religio salva esset.
Hinc tuum votum: Pereat,*

(2.)

LIS, VIVAT ARA.

*Regnante Miecislao in ordinem regiminis reducta es,
Ut haberes nomen Te ad capeffendam gloriam incitans,
Miecislauſ enim, sive gloriam spargentem, sive gloriam gladii significat,
Et Mieslaus: me lauda, sonat.
Sparsit Miecislauſ gloriam, sed non temporalem,
Adhibuit gladium, sed spiritualem;
Nec vanam gloriam, nec cum effusione sanguinis quesivit,
Sine lite rem magnam aggressus, litis vitanda ostendit remedia.
Cæcus natus erat, sed videns obiit,
Quia non tantum corpore, sed & mente illuminatus rem gessit.
Tale habes exemplar initii, ut non dissimile in progressu intuearis:*

Recepit ille visum, ut Te ocellum Silesia futurum indicaret;
 Amisit cecitatem, ut Te à cæco serpore abstraheret,
 Ne intempestivam gloriam quærens, dignam amitteres:
 Gloriam meretur gladius Justitiæ, non privata vindicta,
 Et armis licet uti contra hostes, non contra inimicos.
 Hæc Te docere voluerunt Bobemi, vel ad arma incitare,
 Primi tui hostes fuerunt, & ultimi amici erunt:
 Sensisti illorum arma, & non sperasti dominationem;
 Illi tuum excidium intenderunt, & augmentum effecerunt.
 Desolata es parva, & major adificata es:
 Impositum est Tibi nomen Bohemicum, ut scires cuja futura esses.
 Per infortunia ad felicitatem pervenisti,
 Nunc potes dicere: felix sum Vratislavia,

(3.)

AST VARIA LUI.

Alterius Mieslai Filius & Religio, rursus tua fundamenta & augmenta.
 Sub uno fundata es, sub altero aucta:
 Mieslaus in Te Religionem excitavit, Casimirus confirmavit:
 Ille vix dedit Pastorem: hic autem Episcopum.
 Bis sedes Episcopalis mutata est, donec in Te constans permansit,
 Pares Tibi Smogra & Bicina fuerunt, impares manserunt,
 Et licet expugnata es, mansisti tamen propugnaculum,
 Seu,

(4.)

VAL VA TIARIS.

Splendidam Te Episcopatus reddidit, Tu eum illustrem,
 Ille Tui causâ sedem mutavit, Tu illius causâ retinuisti,
 Nec Te meliorem locum amplius invenire potuit,
 Quia Tu per eum præstantior facta es;
 Neg, melior fieri potest, quia aureus est.
 Dividit vos flumen & conjungit:
 Insulam S. Johannis occupat, ut habeat Pathmum sponte suâ electum.
 Ille videtur tuum propugnaculum, Tu illius præsidium.
 Tuo nomine suam felicitatem declarat:

(5.)

TIARAS VALUI.

Male se habebant aliquoties membra, sed valebat Insula;
 Expugnata est civitas, non expulsa est Insula;
 Destructa sunt Tempia & Monasteria, non cessit loco Insula:
 Tot adversos casus experta, non ruit;

*Tot periculis labefactata, stabat immota.
Non carebis, Vratislavia, Insulâ in flore,
Quia eam retinuisti infelici tempore,
Cum fueras*

(6.)

VIA LARVATIS.

*Sive hoc tuum omen futura tempora respicit;
Sive de praeiis testatur:
Sive tempora Bacchanaliorum; sive lachrymarum indicat:
Sive tertium incertum indigitat, & duobus verbis, tria comprehendit:
Certè non modò larvatis, sed ipsis larvis via fuisti,
Dum Te Tartari penè funditus deleverunt.
Eo tempore funestum hominibus nomen, & cum nomine homines
larvis similes:
Terruerunt Te, dum nondum eras hosti terribilis;
Invaserunt Te, dum munita non fuisti;
Exercuerunt erga Te hostilitatem, fortitudinem non potuerunt:
Diripuerunt sancta loca, quæ armis non indigeant.
Maluisti perdere domos, ne desponderes animum;
Teipsam incendisti, ut fervorem demonstrares;
Contraxisti vires in arcem, ut Te infirmam ostenderes.
Pugnabat hostis armis, Tu precibus
Perrupisti*

(7.)

AURASTALI VI.

*Ideo hostis tuam vim perrumpere non potuit.
Cesserunt arma precibus, dum preces non cessarunt,
Vicisti astra lachrymis, hæc ignibus hostem.
Ab arce oppugnata, urbs rursus expugnata est:
Vis lachrymarum commovit vim fulminum.
Talem imbrem, talia sequuntur fulgura;
Tali modo cum astra lavantur, nitidius splendent.
Verum est, quod ais:*

(8.)

ASTRA VI LAVI.

*Frustra hostis minatur flammæ, dum illum fulmina petunt:
Vana est ejus ira, cui cælum irascitur.
Fugere oportuit hostem, qui à Te victus non est,
Falsò Te victam esse putabat, cum Sarmatiam victam aestimabat:
Invenit in Te ad resistendum in Poloniâ Germaniam;*

Sub Sceptro Sarmatico fueras, & Germanorum favorem non respuebas :

Polonica mandata Germanicè intellexisti ;

Ex Germanorum lingua Polonis obedire didicisti.

Placuit Tibi Polonorum Libertas, & Germanorum Ordo :

Conjunxisti dissentientes Germanos cum Polonis,

Et docuisti Juventutem loqui Germanicè, & sentire Polonicè,

Ut cum Polonis Pacem, cum Germanis Amicitiam servares.

Nocebat enim Tibi

(9)

A VISTULA IRA.

Proderat Favor ab Albi.

His in medio posita, nullam extremitatem sperabas,

Dum sub felicibus Piastris, felicior in dies crescebas,

Habuísti primò regios Satrapas, ut digna maneres Filiis :

Donec Silesia tribus Filis cessit, & Tu ex tribus uni :

Post ralem divisionem vires tue unitæ sunt.

Tui Principes effecerunt Te principem :

Boleslaus Altus, ut aliùs emergeres curavit ;

Henricus Barbatus, sapientiam Te docuit ;

Henricus Pius, impietatem profligavit ;

Henricus III muros ad Olam fundavit, Quartus opus absolvit,

Ne amplius esses Urbs sine muris, sed ut fieres hosti

(10.)

IRATA VALVIS.

Henricus Crassus, Te auxilio amplam expertus est ;

Henricus Pacificus, dum Te pacem docere voluit, in pace obiit,

Planè tali tempore, cum non sperares, quod esses

(11.)

TALIA VISURA.

Habuísti non duo integra secula Duces, tot seculis amplius non habitura.

Omnes perdidisti, dum Pacificum desideras.

Primus Pacificus, ultimus Tibi factus est.

Pium & Probum habuísti, Pacificum Quietus non est secutus.

Ipsè Pacificus inter Henricos sextus,

Sextam quietis representabat diem,

Ut Tibi post obitum pacem & quietem svaderet,

Vel Te harum amantem redderet.

Verùm ideò cessit Pacificus, ut regnaret Gratiolus ;

Ideò perdidisti Principes, ut haberes Reges.

Præsagiebas tuo nomine

ALTI

(12.)

ALTIUS VARIA.

Quæ re ipsâ experta es.

*Venisti sub potestatem Bohemorum, & cum Te tota Silesia.
Non imperassent Bohemi Silesiæ, nisi Tibi imperassent,
Qui enim possidet Vratislaviam, dominari potest Silesiæ:
Nihil jam habent Poloni in Silesiâ, quia Te non habent.
Tu verò ut revereraris Polonos, ita non sprevisi Bohemos:
Scivisti tum parum mutatum eorum imperium esse,
Quorum lingua cognationem admittit,
Nec multum regna differre, quæ parem libertatem amarent.
Intellexisti non tam regnum, quam regionem immutatam esse,
Et Czechos cum Lechis diversam gentem, sed fraternam fuisse,
Neq; Te mutasse Regem, sed vicinum,
Ut sub utroq; eadem, utrumq; amicum haberes.
Imò Regem mutasti, qui vicinum non potuisti,
Ut alterius veterem, alterius novam Clementiam retineres.
Non malo omine tuum sceptrum, ab Oriente tendens, in Meridie stetit,
Ne ampliùs Ortum, sed summum Progressum venerareris:
Orienti enim ortum, Meridiei altitudinem debes:*

Hinc

(13.)

ALTA JUVARIS.

*Vix altiùs evehi potes, quam cum altissimam mundi Plagam suspicis.
Illud tuum regnum agnoscis, quod inter regna Europæ medium est.
Non extrema sectaris, virtutis imitatrix:
Mediam nacta es viam, quâ tutiùs ires.
Medium acquisivisti, quo Germana facta es:
Inserta est Bohemia Germania, Tu Bohemia:
Ritè jam potes colere Germanos, & favere Polonis,
Quia non vi armorum subacta es à Germanis,
Et nullam vim sensisti Polonorum manu missa.
Veram Religionem à Bohemis Poloni susceperunt, Tu à Polonis, quia
Polona eras,
Tunc Bohemorum facta, demum ad verum principium venisti.
Primus meritò Tibi imperabat Johannes Bohemorum,
Ne de Gratiâ Successorum dubitares.
Mox excepit Johannem Carolus IV, id est, Major Magnum:
Ex Rege Cæsar factus, ut Te Augustam faceret,*

*Ne ampliùs effes sub Regibus, sed Caesaribus,
Neg, umbram quareris sub Piassteis Quercubus, sed sub Romanis Lauris.
Ideò merito diceris :*

(14)

AVITALAURIS.

*Laurum non tangunt fulmina, Tu bis fermè tota conflagrasti,
Sed ideò conflagrasti, ut pulchrior revivisceres.
Destructa est sub veteri regimine vetustas,
Ut sub novo Imperio venustas appareret :
Male disposita eras, idcirco eversa es :
Nocere Tibi flamma non potuit, quia Casari non nocuit,
Vel plus Casari nocuit, quam Tibi, quia Tu non tua, sed Caesaris eras.
Salvam Te esse putasti, cum exitium perpessa es,
Sic miraris :*

(15.)

ITA SALVARUI!

*Non Tu ruiſti, sed tua deformitas :
Sub virenti Lauru, non potuisti non revirescere.
Hoc damnum Tibi attulit lucrum,
Dum Magnificentiam Caesaris excitavit.
Ille pro vetustis aedificiis nova restituit ;
Male disposita in pulchrum ordinem redegit ;
Urbi novæ ex veteri excitata, aliam novam adjecit :
Non contentus ruinâ ignis, aquæ terminum transgressus est.
Sed nec hîc terminum invenit, dum æternum cogitavit,
Idcirco adibus profanis sacram adjecit,
Potuisti gloriari*

(16.)

LATIUS ARAVI;

*Verùm latius adhuc messuisti.
Non sufficiebat Casari ut effes pulchrior, debebas fieri præstantior :
Fuiſti huc usq, Metropolis nomine, debebas in posterum esse ipsâ re :
Præerat antea Silesia sibiipsi, Tu postea Silesia ut præesses, præfecta es.
Imò hâc ratione Præfecturam recepisti, ut Tibiipsi præesse posses.
Non ponisses tamen Tibi præesse, nî Tibi præesset Carolus.
Qui, quod olim Europæ Magnus, id Tibi fuit IV,
Magnus etenim majori Clementiâ Te prosequi non potuisset.
Poteras confiteri :
Amore,*

AULA,

(17.)

AULA, ARS ITUL,

*Cum tanto Caesar erga Te amore ardeat,
Et non solum beneficiis, sed ipso amore provocaret amorem:
Sapius ad Te literas dedit, ut Tu amorem redderes:
Non vulgare specimen Clementiae, favore id efflagitare, quod jure debetur.
Fato quodam videntur tot beneficia in Te collata,
Quibus postero tempore carere deberes.
Succedit Carolo Wenceslaus, id est, res tuae mutantur,
Ipsum nomen diversum Imperatorem, & Te penè diversam indicat:
Nondum oblivio incendii extincta fuit, dum furor tuus exarsit.
Nulla vi tentata es, & vim adhibuisti,*

Nonne fuisti

(18.)

A TALI VIURSA?

*Non ratione regebaris, sed crudelitate,
Mutasti amorem in iram;
Pacem in rebellionem,
Et facta es ex strenua, rabiosa.
Composita es Regis ad exemplum, sed non regium.
Virtuosa exempla proponuntur ad imitationem, Tu elegisti vitiosum,
Nec tibi licebat facere Magistratui, quod Rex faciebat subditis,
Pudet tuum nomen facinoris nondum auditi,
Et non immeritò illud rejicit:*

(19.)

IRA, I, LAUS TUA,

*Scilicet non ad laudem divulgata est.
Ira nec laudem, nec vituperium meretur.
Quamdiu nec virtuti, nec vitio jungitur, haeret in medio innocens:
Alterutri juncta: vel laude ornatur; vel vituperio notatur,
Semper promior ad excessum, & virtuti militans,
Sapè noxiam admittit, cum laudem captat.
Quid, vitio serviens? Bis vitiosa:
Quae omne tempus justum putat, quò dominatur;
Omnia loca opportuna, quae debonestat;
Innocentes, nocentes judicat,
Injuriosos, quos injurià afficit;
Injustos, quos injustè cedit;
Hostes, quos inimicè trucidat;
Maleficos, quibus vitam malitiosè eripit.*

Tu cætera connives, ingemiscens :

(20.)

TALIS UVA IRA!

Contraxerunt Tibi os illius fructus, quos amplius gustare recusas,

Non mirum: non valent sensus, ubi ratio malè affecta est,

Præsertim vulgi, qui uno affectu in plura dissolvitur.

Congregatur adversus Magistratum congregatum;

Armat novum forum, adversus vetus;

Miscentur incola veteris civitatis, cum novæ:

Tot dissidentia capita in uno conveniunt;

Tot diversa voces consonant;

Voluisti tuo nomine ab his dehortari:

Cave, ne

(21.)

VITA LUAS, IRA!

Spernit tamen monita, qui se sperni putat.

Nec uno impulsu res agitur, ubi tot ad unum compellunt:

Trahitur cum consentiente dissentiens,

Armat furor inermes,

Et hac tentare sperdet, quæ armati timent.

Ornat justitiæ executorem, adversus iudices;

Acuit gladium, adversus eum, cui traditus est;

Expugnat curiam, quam defendere debuit;

Irruit in eum locum, qui ei verendus fuit:

Turbat publicæ privatus;

Actor iudices condemnat,

Imò non condemnatos ad mortem rapit:

Absq; sententiâ latâ capite plectit;

Mox crudelitatem carnifici invidens, munus ejus exercet.

Nil alterum valet monitum:

Cave, ne

(22.)

IRATA VILUAS.

Donec Sigismundus post Wenceslaum ad clavum confedit,

Cujus nomen victorias promittebat, quibus quies paratur.

Magnanimus Princeps satis ostendit, quis esset:

Primo dissolutas res in ordinem redegit:

Majores effecisset, nî Fortuna obstitisset,

Frangere tamen animum non potuit, quamvis res fregit:

Ostendit Sigismundus dignum se victoriis esse, negante Fortunâ:

Egit

*Egit in exilium vitia, & dominari jussit virtutes.
Agnoscebas, Vratislavia, virtuosum Regem Hungaria, Regem tuum,
Cum antea & vitiosum non negabas esse tuum.*

*Mutatum est Sceptrum, & Tu mutari debuisti;
Mortuus erat tuus Rex, Tu Tibi adhuc vivebas;
Regnabat Rex virtutibus deditus, Tu vitii parere videbaris;
Puniisti innocentes, Ipsa nocens impunita mansisti.
Mirabatur Imperator Te, vel tuum facinus,*

Quod sustulisset Magistratum
(23.) **IRA TALI AUSU!**

*Et ne plura auderes impunitum ausum dimittere noluit.
Inquiri in delinquentes, qui se nihil deliquisse putabant,
Et cum illis delictum probatum est, delinquentes esse nolebant:*

*Qui antea in publicum catervatim accurrebant,
Nunc singuli prodire tergiversabantur,
Ex audacibus formidolosi facti:*

*Qui curiam violabant, hanc ex longinquo venerabantur;
Qui Magistratum adorti sunt, jam absentem timebant:
Qui sine processu juris condemnarunt, in jus venire recusabant;
Qui præ aliis videri voluerunt, latebras querebant.*

Sic variaris, &
(24.) **VARIATA LUIS.**

*Queruntur antesignani, ut invenirentur & cæteri;
Citantur à Magistratu, ut sciant eum vivere,
Neg, unquam delere posse, quem Deus immortalis constituit.
Primarii civium protrahuntur, ut reliqui se tutos non putarent;*

*Sistuntur judicio, qui Judices violarunt;
Condemnantur ad mortem, qui innocentes non absolverunt;
Ordine juris puniuntur, qui in tumultu peccarunt;
Capite plectuntur, qui alios obruncarunt.*

*Viginti tres tantum ad mortem rapiuntur, ut reliqui omnes sibi metuerent;
Seniores Tribuum eliguntur, ut juniores cautius saperent.
Proscribuntur cæteri, ut testes sui facinoris essent;
Publicantur eorum bona, ut illis animus deesset,
Vel ut his meliores gauderent, quibus pejores abutebantur.
Inclementiam indicant S. Clementis Ædes collapsæ,
Harum ruina tuam continuò repræsentat.*

Tali modo seducta

(24.) A TUA IRA, LUIS.

Malum habuisti Consiliarium, idcirco eventus non potuit esse bonus :

Quia nec Prudentia regnare potest inter tot sensus,

Nec Fortuna se dividere inter tot capita.

Infortunium experiri necesse est artus, quo caput gravatur :

Sibi ipsi plebs nocet, cum dirigentibus se nocere satagit,

Et cum suo sensu abundare cupit, in alienum rapitur,

Maximè non sua, cum suam se esse gessit,

Multiceps, cum suum caput invadit.

Hæc Tu edocta, tuos cives doces :

Talia cavete, ne

(26.) VARIA LUATIS.

Unum facinus malum, plura Tibi pœnarum genera peperit,

Ut scires Te nullum impune perpetrare posse.

Non opus jam habebis alienis periculis, cum fecisti tuum :

Si ille felix, quem aliena cautum faciunt ;

Eò Tu felicior, quæ alienis non indiges.

Sic ex adversis secunda crescunt !

Et quæ antea nocuerunt, in posterum utilia evadunt.

Nec solum pœnæ erogantur ob præterita delicta, sed & ob futura,

Puniuntur commissa, ne committantur punienda.

Ex gravi animadversione in unam, multi leves terrentur :

Ex pœnis obedientia ; ex malefactis, bonæ leges provenerunt.

Tu olim injurias perpeffa, manes nunc

(27.) AT JURI SALVA.

Non videbunt amplius postcri, quæ majores experti sunt :

Vicit Sigismundus tuam factionem, ut non opus esset Tibi Teipsam vinci :

Ultimus primæ Prosapiæ tuorum Caesarum,

Ac si nullo tali porro erga Teipsam indigeres.

Ante infortunatum casum, fortunata facta :

Prius quam tuo careres Sigismundo, carere debueras factione :

Prius quam tuum Victorem amitteres, vincere debueras,

Et hoc amisso, ut nullum alium lacefferes.

Vel tali amisso, discere posses : vanum esse, irasci,

Et talem iram servare mortali, quæ alios morti tradit.

Non opus est letho tam vili adminiculo,

*Irafcitur & illis qui iram puniunt :
Vicit Sigismundus ; radicitus evertit Imperatoria Stemmata ;
Non parcit dignis, quibus parceret :
Publicas personas rapit, privatis non opus vindicta,
Sit itaq; tua*

(18.)

IRA, UT SALIVA.

*Citius perit bonum, diutius malum retinetur,
Nec tam cautè perficitur bonum, quam diligenter observatur malum.
Sapius reticetur bonum, & prædicatur malum :
In sole non splendor, sed eclipsis observatur.
Non mirum, quod Tu Sol Silesiæ semel obscuratus es,
Ut ostenderes, Te requirere splendorem à Sole Europæ.
Non potuisti lux minor diu deliquium pati,
Quia ardere desiderabas splendore majoris.
Vel ut ipsa fateris : Cæsaris*

(19.)

AULA UTI, ARSI.

*Dignus tuo splendore ardor, quò semper ardeas,
Non Te enim consumit, sed Tibi adversantes :
Tali ardore depascis inutilem fervorem,
Et quò magis ardebis, eò majorem augebis splendorem :
Vel hoc solò experimentò incitaris, ut semper paria expectes :
Nunquam unum corpus sentit ardorem solum,
Sentiunt eundem sibi adjuncta :
Tu quæsvisti aula favorem, illa Tibi reddidit amorem ;
Tu poscebas utilitatem, illa obtulit, salutem ;
Tu suspiria ducebas sub injuriis, illa exercebat jus.
Confiteris ex Te ipsa : quod faveat*

(30.)

SAT JURI AULA.

*Sed amisisti penè aulam, dum amisisti Sigismundum,
Amisisti penè Regem, dum amisisti Imperatorem.
Non potuisti planè amittere Regem, quia retinuisti Imperatoris Generum.
Plus acquisivisti, quam amisisti :
Concessit fatis Stemmatum Ultimus, evexerunt fata alium in Primum.
Primus Rex Albertus rursus fuit Hungariæ,
Quia Primus fuit Austriacus.
Inter Imperatores dicitur Junior,
Quia illum præcesserat Austriacus prior.*

*Heres factus Socii Regnorum, quia heres erat virtutum
Primus inter Austriacos tuus, ut non alium ultimum sperares.*

*Sed pene ultimus erat, dum reliquit post se ultimum:
Secutus est enim Ladislaus Albertum, & Ladislaum nullus.
Tu habuisti infantem Regem, sed infans Imperatorem Tutorem,
Tuus idcirco Rex fuit Ladislaus, sed Imperator Fridericus.*

Ita debebas manere,

(31.)

SATIVA LAURI

*Non potuit alia stirps radices figere,
Quia Tu non potuisses in aliâ virere.*

*Floruit Matthias Hunniades, sed in seipso desit:
Tu florere non potuisti, dum in Podiebradio ferme nullam stirpem
habere voluisti.*

*Successerunt Jagellones, sed non extiterunt Piasii.
Vix Vladislaus reliquit Ludovicum, dum relinquit infantem:*

*Fato quodam Tibi deserunt imperare infantes,
Ut imperarent Imperatores,*

*Frustrabar is spe, cum maximam concipere deberes:
Destituta es succo, ubi maximum sperabas,*

Nec mirum: Lauri semel inserta, unde succum meliorem trahere posses?

(32.)

AITIS? A LAURU.

*Confidenter respondere videris, ac si scires cui confidere posses:
Vel tua jam loqueris, quod tutam Te futuram divinaris.*

*Tutorem adipisci non potuisti umbram, nec constantiorem:
Viret semper laurus; Tu non vigere non poteris:*

Victoria est signum; non aliquid erit tuum:

Non mutatur ad partes anni; Tu non mutaberis ad plagas mundi!

Solum veneraberis Austrum, quia huic favet Laurus:

Nec quisquam dignior Imperatorio Lauru, nisi sit Austriacus;

Nec Tibi ulla arbor est acceptior, hâc Austriâ,

Nec Cedrus optas sit perennior, hâc ipsâ

Confirmas, quæ dixisti:

(33.)

ITA, AI, LAURUS.

Bono Omine Tibi incipit praeesse Ferdinandus I,

Ut illi succederet II & III.

Non statim initio habebas Casarem, ut haberes in fine:

Non rexit Te Caesar, sed frater Caesaris,

*Ut haberes, à tuis partibus, alterum fratrem, Regem; alterum,
Cæsarem,*

Et cum cessaret Carolus V, ut inciperet Ferdinandus I.

Sub hujus Regimine

(34.) **ALTA RUIS VIA.**

Mirabili modo altissima turris, culmine privatur,

Sine ullâ vi, tanta vis collabitur;

Ex tantâ altitudine, tanta moles, sine damno, decidit,

Nullam ruinam efficit, quam sui ipsius.

Vix verisimile apparet, quod verum est:

Cadere turrim inter tot domus, & nullam attingere:

Tantam molem labi, & nullam committere labem;

Ruere, nec sui totam sumere ruinam!

Privata es fastigio, non ut eo careres, sed ut novo ornareris:

Labefactatum illud erat tot mutationibus, necesse erat ut aliud confirmaretur;

Parum firmum erat sub aliis Regibus, sub Austriacis firmitus futurum.

Non forte fortunâ concidit sine damno,

Sed ne damnum sub his metueres:

Nocte Matthia fit lapsus,

Ut hoc damnum pro Dei dono reputares:

Vel parentare voluit tali casu ultimo Matthia,

Ut nullum ampliùs alium, quam Austriacum exspectares:

Austrum versus procidit, ut se illi supplicem indicaret.

Et hac nomine Urbis Urbi significaret:

(35.) **AULA TUA IRIS.**

Sequitur humiliationem, exaltatio;

Tempestatem, iris; Infortunium, Clementia.

Spoliata eras ad tempus ornatu,

Dum alterum in perpetuum accepisti.

Non vulgare conspicitur Austriacæ Clementiæ signum, Tua Insignia.

Quing, intus signis decorantur, ut ea à Carolo V scires provenisse:

Primum representat Leonem Bohemorum; alterum Aquilam Silestorum,

Utrumq, regium animal, ne Te vulgarem esse judicarent:

Tertium refert Caput S. Johannis;

Et indicat Insulam Episcopalem, & ob hanc, vetera insignia:

Quartum oculis subjicit tuam literam Polonicam vel Bohemicam;

Ut haberes recordationem statûs pristini:

Nº.

- 1) Infimum ac supremum Johannem Evangelistam,
- 4) Ut Te scirent sub Carolis nondum desloratam esse;
- 5) Superiorem ex utraq; parte vexillum tenet; & virium, & Victoria signa:
- 6) Passio capillo; ne ullum adjumentum forma conspiciatur.

7) Satis contra es, &

(36.)

8) LAVATA VIRIS.

- 2) Faustum dilatandi Evangelii signum,
 - 3) Vel, ut vulgo oculi subijciunt, speciem Virginis inserit Corona,
 - 9) Multis placuisti, quibus placere nolebas,
 - 10) Muta invitatio est pulchritudo,
 - 11) Et Tu ideo maximè attrahis, cum minimè cupis.
- Dimidiam formam tantum ostendis, quid, si offerres totam?
Coronà illa tegitur, dubium: an pulchriori, vel pretiosiori:
Deformior esse non potes, ubi pretiosior existis.

Vincit pretiositatem aestimatio.

Conveniunt simul & pulchrum & pretiosum esse, & plurimi aestimari.

Coronà dignus sit, cui placeas:

Aliàs Coronam violabit, nisi Te cum Corona capiat;
Vel Coronam frangat prius quam Te rapiat.

Potes gloriari: Sum

(37.)

ITA SALVA, VIR!

Salva es, quamdiu salva erit Austriaca Domus,
Quia Te retinuit salvam, dum alii cuperent perditam.
Non displicuit Maximiliano II, quod concessit Ferdinandus I, &
Carolus V,

Pari animo in Te erant, Rudolphus II, cum Matthia II:

Tribus Secundis secundam fortunam debes,
Qui Te volebant esse felicem, & optabant salvam
Concedebantq; Tibi incedere

(38.)

SALUTARI VIA.

Crescebas crescente Religione, florebas decrecente,
Quidni floreret purgata?

Non cupida eras novitatis, quò nomine antiquitas notabatur,
Sed amplexa es antiquam Religionem, quæ nominabatur nova,
Et idcirco nuncupata nova, quia erat antiquata.
Tu inspiciens doctrinam antiquam, animadvertisti esse non novam,
Et secuta es illam ut novam, quia Tibi antea inauditam.

Non

Non culpasti illam veterem, laudasti hanc tanquam antiquissimam :

Neminem coëgisti deserere suam veterem,

Modo Tibi concessum esset adharere tua nova.

Voluisti tantum frui

(39.)

SVAVILATRIA.

Dederunt Tibi hanc potestatem Imperatores, & retinuerunt suam :

Non obstabas enim illorum potentia, sed Te submittebas Clementia :

Et illi sciebant imperare se posse Tibi, non verò conscientia, (34)

Neg, vi externâ opus esse, ubi interna regnaret.

Tu pariter non mutasti amorem erga Imperatorem, sed auxisti.

Tangeris Religione, cum audis nominari Caesarem.

Discis fundere vota pro Caesare : & reddere Caesari, quæ sunt Caesaris.

Reputas eum hostem, qui sit hostis Caesaris.

Non unquam reformidasti hostem, sed timorem servasti Caesari :

Clemente Caesare parata es conservare

(40.)

SUA ALTARI, VI.

Concitat vis interna Religionis, ad vim externam vires :

Non floccifacit arma Conscientia recto sensu armata :

Obrudit periculo corpus, ut animam servet ; (34)

Haud extimescit gladium, qui animam non sauciât.

Pati permittit corpus laqueum, ne illaqueatur.

Ovans excipit rogam momentarium, ne aeterno excipiatur :

Tormenta, illi delicia ; vulnera, fortitudinis decus ;

Fames, delectamentum ; infamia, gloria ;

Tristis persecutio, gaudium ; egestas, spes divitiarum ;

Martyrium, corona ; & ipsa mors, melior vita.

Hæc sanæ mentis solatia, insania turbat.

Plebs malis affectibus abrepta, in peiores ruit,

Et Tu Plebs

(41.)

VI ALATA URIS.

Mores sunt amplæ civitatis, ut inter virtutes expimet vicia.

Religio virtutibus ornata, fit tegumentum scelerum.

Urit ardor non pietate accensus, sed irâ :

Prætexit causam Dei, ubi querit proprium emolumentum :

Tollere vult imminensem noxam, & majorem infert : (34)

Invidet alterius Zelo, & proprium fovet :

Persequentes vult propellere, & eo fit persecutor :

Odis

*Odio damnum, & facit; metuit vim, & hanc intentat;
Amare debet quietem, & claustra perrumpit:
Non approbat doctrinam, & juxta eam facit.*

*Idcirco Tu detegis fervoris larvam,
Et doces pietatem algere, ubi impietas dominatur,
Nec verè Religionis esse, Religiosos intempestivè turbare:*

Tuum autem esse, ut
(42.) **TALIA VIURAS.**

*Tollis talem vim, ut aliam non metuas:
Nec timere Te vis alios, nisi qui Casarem non timent.
Non cupis tuam vim adhibere, nisi ubi conceditur à Casare.*

*Servas semper vires, ut iis uti possis:
Nec provocas hostem, nec cum eò colludis:*

*Noluit unquam esse subdita hostis, ut maneres Caesaris.
Habuit Ferdinandus II hostes, habuit & ejus heres Ferdinandus III,
Et quod à Secundo de voluti sunt ad Tertium, tricennale bellum absolverunt:
In quò cum tota Germania conflagravit, Tu incolumis mansisti:*

Tua occludebatur
(43.) **VALVA IRATIS,**

*Et immittebantur, qui hostilitatem deponebant:
Non ut eos juvares, sed ne Tibi nocerent.*

*Non mirum esset, si alterutri parti favisses,
Cum utraq; Te juvare, vel perdere valuit;*

*Cumq; videres totum Imperium ruinam pati,
Ute illæsa Imperatori servareris.*

*Stare à partibus hostium non potuisti, dum laserunt partem tui.
Occuparunt tuum caput, ut intentarent cordi periculum,*

*Ac vacillante coronâ, ipso capiti illuderent.
Arbitrabantur se mox in continentem venturos, si insulas occupassent.*

*At experti sunt, tantum peninsulas occupatas,
Et restare majorem insulam occupandam:*

*Diffidebant viribus suis, nam ignorabant tuas,
Vel noverunt tuas esse majores suis, & experiri eas volebant.*

Idèò civis tuus hostem
(44.) **RISIT A VALVA,**

*Inter tot tristes casus solatia capere potuit:
Expertum est Imperium periculum, Tu de illo tantùm audivisti;*

Inun-

*Inundavit hostis omnes Provincias, qui tuos muros vix attigit;
Incendiis grassatus est, quorum fumum solùm vidisti;
Depopulatus est ipsam Silesiam, Tu sola in flore mansisti;
Effundebat sanguinem innocentium, Tu Justitiam exercuisti;
Miscebantur omnia vitiis militum, ad Te incerta tantùm malorum
fama pervenit;
Rapis jam Germania non sufficiebat, Tu sola in possessione gaudebas,
Vel uti Te explicas:*

(45.)

AVARIS LATUI,

*Subit mirari, quomodo latere potuisti, in propatulo splendens.
Nihil sufficit avaritiæ, nihil illi obstat atq; officit.
Non abhorret pericula, ut sibi periculum paret;
Vitam ipsam impendit, ut plus, quam vita sufficit, acquirat.
Illecebra illi commodum, cum nullum sentire potest;
Ea magni facit, qua ipsa possidet,
Et eadem, qua custodit, parvi aliis vult esse;
Semper illi aliena bona magna, propria majora, minima;
Inhiat alienis, qua videt, propria, vel sola, videre timet,
Et quò plus sperat, eò plus fomenti fovet;
Non parcat labori, ut inter opes inopiâ laboret.
Quid, si avaritiâ conjugatur inopia, & prodigalitas?
Martis hæ olim gregaria, vel gregis comites,
Parata omne periculum subire, ne periclitentur.
Tu vero & dives, & aliorum repleta divitiis,
Retinuisti, quod alii amiserunt,
In Te solâ remanserunt*

(46.)

AURATI SALVI,

*Cum finit bellum tricennale Ferdinandus III.
Tertius nominabatur post quatuor Secundos, & mercebatur locum Primi:
Sustentabant secundam Fortunam Secundi, Tertius adversam avertit.
Debes itaq; Austriacorum V & I ornatum, Secundis felicitatem,
Tertio pacem,
Debes omnibus Conscientiarum Libertatem:
Imò plus debes, quia debes omnia.
Sub illorum enim Aquile alis foveris, & defenderis.
Sola tantùm avium Te Aquila tegere, & defendere potest,
Sola juvare, & quacung; tempore nocere.*

Sed prius laudas, cum dicis :

(47.)

JUVAT ALARIS.

Senserunt Tui Majores auxilia in cœlo jam Regnantium,

Sentiunt tui Incolæ adhuc in terris Regnantis :

Stabant à tuis partibus antecessores contra hostes, hic contra inimicos.

Habuiſti poſt tot mutationes Auſtriacum Ferdinandum I,

Nunc poſt tot turbas habes Leopoldum I.

Inter Primos Primus hic collocandus eſt,

Quia facta eum nominant Magnum.

Nondum tamen conſtat, utrum Factis, vel Clementiâ dicendus ſit Magnus,

LEOPOLDUS PRIMUS, MAGNUS IMPERATOR.

Ipsum Nomen divinitus conſeſſum ita divinat :

PLENE OPUS MIROR, PLUS GRATIAM DOMUS.

Transcendit jam terrenas laudes, dum æthereis dignus eſt,

LEOPOLDUS PRIMUS, MAGNUS CÆSAR,

Spernit humana Encomia, dum penè divinis abundat :

GENS CARPAS LAURUS, DUM EMI POLOS.

Nihil efficit humanum ingenium, quò Heroica Facta poſſet æquare.

Proponitur arti alter Primus, futurus Magnus,

Qui ſuccedit Primo jam Magno,

JOSEPHUS PRIMUS FELIX ROMANORUM REX,

Hujus nomen laudis plenum, ad laudem provòcat artem :

IMPERIO COLUMEN, FESSIS PRORSUM: HUC ARS!

Tu rursus & Cæsare & Rege, id eſt, duplici felicitate abundas.

Sub quorum Aquilæ alis tamdiu florens,

Præteritum tempus futurum optas,

Plenis præcordiis clamando :

(48.)

VIVAT ALARIS!

Nec Te aliud decet optare, quam ut Ille feliciter vivat,

Sub cujus auſpiciis felix vivis.

Non enim feliciter vivere potes, niſi Ille vivat felix :

Tua felicitas ab Illius pendet,

Et illo infelice, magnum haberes venturi Statûs prodromum,

Citiusq; perdere felicitatem veterem, quam ſperare novam liceret :

Vel quod idem eſt, perdere certam, ſperare incertam.

Vixiſti hætenus felix, quod Cæſar fuit fortunatus :

Ver-

*Versâ aleâ, verteretur & tua fortuna.
Imò Tu mutareris, si illum videres mutatum,
Nec desiderares Illo infelice esse felix,
Semper enim fuisti fidelis, veluti Caesarum*

(49.)

AULIS JURATA.

*Servasti semper jusjurandum, quod semel præstitisti.
Maluisti repugnare Regi nondum recepto,
Quam non servare fidem electo:
Nunquam perjura facta es Casari,
Quamvis semel oblita sis sui ipsius.
Jure antiquo gaudes, ut præsentì Regi jures,
Sed si absenti jurasti, plus jure jusjurandum observas.
Adorasti omnes Reges plerosq; præsentem,
Veneraris & Leopoldum absentem.
Animus fuit & hunc excipere honore præsentem,
Quem ex longinquo exhibes absenti.
Parasti viam honoris, ut laureatum submissione coronares;
Sed reponere jussit invidia temporum apparatus,
Ut semper parata esses facere, quod exhibere voluisti.
Abundè absq; ornatu ornata es, expectata, expectatissimum
Et*

(50.)

STA, LAURI, VIA.

*Punivisti invidum Fatum, ne Tibi porro Casarem invideret;
Obstruxisti veterem viam, et construxisti novam
Indigna facta est ut pateret;
Dum non fuit tam felix, quam Caesar intraret vel egrederetur.
Promittit sibi nova felicitatem novam,
Et gestit excipere Casarem veterem & novum,
Sed non alium novum, nisi ex veteribus oriundum.
Propterea ne alius, quem non desideras, intraret,
Novum aggerem apponis.
Non contenta es munimine veteri, audiens de bellis novis,
Et paras excipere hostem novum, de propugnaculis novis.
Gaudet*

(51.)

VI TUA ALARIS.

*Sic vis tua excrevit, ut etiam Casari placeat,
Displicere quoq; non potest, quæ pro Casare exstructa est.
Septuaginta quatuor numerantur in muro turres,*

*Ut sciret hostis tot sibi esse obstacula;
Circumdat mœnia vallum, ut hosti plus lateres;
Excipit vallum fossa, ne perniciēs deesset;
Fossam cingit agger, ut majus periculum sequi indicaret.
Suppellectilem bellicam duo servant armamentaria,*

Ut Te scirent bis esse firmam.

*Ex his officinis prodeunt machinæ ignivomæ,
Et gaudii, & terroris instrumenta.*

*Quot fenestræ in castellis, tot prospiciunt tormenta araria,
Et moles apposita, ubiq; oneratur machinis oneratis,
Quarum usum in bello proponunt exercitia in pace;
In pomerio, & extra mœnia jaculando petuntur,
Certantq; Tormenta cum Bombardis.*

*Sex stadia Urbis Diameter consumit, ex hoc de Perimetro,
Ex Perimetro de numero armorum conjicere licet.*

Nonne es hosti

(52.)

LATA IRA, VISU?

Non ab arte solâ, sed & à naturâ munita es:

Alluunt Te duo flumina, quæ à tuo tergo cœunt in unum.

*Ultra quatuor milliaria comitatur Ola à latere Viadrum, quem hic
demum assequitur:*

*Nuptias hic videtur celebrare Viadrus cum Ola, & Tu illis appa-
ratum facis:*

Ex altera parte, quasi ex composito dispenduntur, ex altera miscuntur.

Viadrus Septentrionem respicit, Ola Meridiem lambit,

Ambo idem officium præstant gratum:

Viadrus varias agitat molas extra mœnia,

Quod Ola facit in ipsâ Urbe:

Ille unam partem urbis defendit;

Hæc alteri in fossâ aquam ministrat:

Ille dividit Urbem ab Insulis;

Hæc civitatem novam à veteri;

Et, prius quam conjunguntur, in mutuam adiutorium videntur currere.

Potes

(53.)

LAVARI A SITU,

Præsertim à Septentrione, ubi respicit Weida Viadrum,

Et cum eo brachia copulat, paulo post illi nupturâ:

Non-

*Nondum conjunctionem petentes, in hoc jam consonant,
Lacus simul & voragines faciunt, divisi.
Nonnunquam Viadrus vi conjunctionem petit cum Weidâ,
Factâ cluvie rumpit limites & suos, & alienos:
Cursu suo facit vias invias:
Aggeres lapidibus stratos convertit in fossas;
Ex pontibus efficit pontones.
Justè conquereris:*

(54.)

VILAVI SARTA.

*Sapiùs inundationes, & cum his maxima damna sensisti,
Plerumq; præsens damnum vaticinabatur de futuro:
Sequebantur inundationes aquarum, diluvia populorum:
Diripiebantur tuæ viæ, Tu vero sarta tectâ mansisti.
Nocebant flumina eminùs, proderant cominùs:
Crescente Oderâ, crescunt & tua commercia:
Addit illi incrementum alas, ut celerius mercem vehat,
Prout Tu loqueris:*

(55.)

RIVUS ITA ALA.

*Eingit Te Odera & Ola expansis alis similes,
Prestant suo cursu, quod currus prestare haud possunt:
Alæ sunt mercibus secundum servantibus cursum,
Adversum tendentibus vela supplent alas.
Advolant superiores populares cum mercimoniis deorsum,
Accelerant inferiores sursum.
Tegunt volucres pullos suos alis, nonnullæ eos & alis defendunt;
Pari modo Tu tuis fluviis & defenderis, & foveris:
Arcent accessu peregrinum, & tuis securitatem præbent;
Vitæ minantur aliorum, & tuam sustentare juvant.
Fovet carpiones Odera, qui & in fossâ ludunt:
Comitantur alios pisces & esoces, ne dispar esses urbis maritimæ:
Servis statim piscatoriæ*

(56.)

ARTIA VALVIS.

*Sed hæc sunt minima, quæ majora excipiunt:
Quod alæ avibus, id fluvii Tibi prosunt.
Horum beneficio Tibi junguntur peregrini, nec dividuntur cives:
Ministrat aqua, penes cætera, materiam igni.
Minori flumina sumtu ligna addebunt, ut majori commoditate abundares:*

*Qui verò terrâ opem amicam ferunt, vel petunt,
Illis & aqua dorsum calcandum amicè prabet.*

*Novem aditus extruxisti, ut plures portas haberes, quam Thebæ:
Anteis celebritate Thebas, quamvis tantum septem portas patefacias.*

Tot habes pontes extra urbem, sed plures in ipsâ urbe:

Quatuor numerat fossa, quinq; Odera sed plus utrâq; Ola;

*Qui numeri pleriq; impares, efficiunt (viginti quatuor) parem,
Manet tamen impar, dum turres Magdalensæ representant supremum.*

Servit porro tua

(57.)

ALA RATI, USUI;

Usui, non solum communi, sed & singulari;

Ubi desunt putei, eorum vicem supplet hydraulum,

Per totam ferme urbem deducit aquam, ne ulla domus eâ careat;

Et quâ domus affluunt, eâ & turres abundant:

In domus eam induxit necessitas, in turres extulit cautus ordo,

Ut haberes paratam aquam, si ascensum flamma pararet,

Ac tuâ prudentiâ superares vim & naturam ignis.

*Non desunt & infra siphones, quibus cogis ascendere aquam, quo jam
flamma ascendit,*

Prohibes tuo apparatu, u nullum apparatus consumat,

Tuoq; celebri ordine, ut nulli amplius in ordine domui noceat:

Siccine existis

(58.)

LAVATA RIVIS?

Pulcher tuus situs respondet simili signo cœlesti,

Sub Virgine posita ornatum amas,

Quò sic culta es, ut pulcherrima inter alias Germaniæ nominaris.

Non parum augent cultum tuum, ædificia cultui divino dicata:

Certat templum Cathedrale Silesiæ, cum Cathedrali Gallie:

Simile representat Vratislavia Silesis, quale Rothomagus Gallie.

Alicrum templum cum tertio simul possidet Insula:

Videlicet duo templa sub uno tecto,

Et duo auditoria inter eosdem parietes:

Unum alteri impositum est, S. Crux, S. Bartholomæo.

Hæc representant numerum reliquorum,

Duo apparent, & tres reipsâ sunt;

Duo denarii accensentur Ecclesiæ Romanæ, & triginta numerantur.

Nonne abundas

SUA

(59.)

SUA VI ALTARI?

Quot numeras ædificia sacra, tot prospiciuntur ornamenta politica;

Sed majora ferè sunt eorum ornamenta privata,

Quam tu videntur publica;

Et majorem continent pretiositatem intrinsecus,

Quam magnificentiam extrinsecus.

Quodlibet altare admirationem parit, qualibet pars oculos ad se allicit;

Ubi deficit grata antiquitas, ibi resplendet rara novitas:

Honores positi mortuis, sunt delectamento vivis.

Nec soli marmori splendorem debent epitaphia,

Certant cum eis suggestus, cum suggestibus in Insulâ Sacellum.

Taceo nunc alia: hæc solum tuis verbis precor:

(60.)

VIVAS ALTARI!

Non irrita vota tuo nomine continentur, omen præsagium;

Vidisti damnum turris, nondam vidisti altaris;

Experta es ruinam columnis, salvo altari;

Corruit tertia pars fornicis, non nocuit altari;

Perdiderunt sonum Organa, resonabat altare;

Corruerunt tandem Organa, immotum stetit altare.

Ablegavit Te suâ labe Elisabetha, ut sequereris cultum Magdalena,

Ut hoc casu eradita, ad divina genua procideres,

Lachrymisq; ablueres tuas labe, ne majores Te obruerent.

A divinâ Domo damnum initia sumpsi, ut sibi profana metuerent.

Lata hæc ruina indicabat, quod

(61.)

LATA RUIS VIA,

Id mortis etiam habent amplæ civitates, ut amplis vitiis pateant,

Et oberranti multitudin^{aditus multi} ~~ad~~ errores dantur;

Sæpe magnas virtutes non minora vitia comitantur,

Tanta colluvies hominum, inscit vita puritatem,

Cum fundum petit ruinas contrahit,

Tuô casu edocta es, quantô casu ruiisti.

Quantum damnum meruit Vratislavia, dum tantum tulit Elisabetha.

Tantâ plagâ percussa Domus sacra, indicat quantâ profana percutienda.

Nullum damnum Auditoribus intulit, ut omnes futurum caverent;

Nullum læsit in corpore, ut discerent consulere animis.

Secuta est exemplum turris, sed nec ullum quadrupes vitâ privavit.

Monita, quæ auribus instillabat, oculis subjicit,

*Ut Te muti moveant lapides, cum dictis moveri non possis,
Ac Te doceant: Ne*

(62.)

RUAS TALI VIA.

*Sarpsisti tua damna, ut firmior maneres,
Et similem animum ab omni piaculo conservares.
Præstas Deo in sacris Ædibus servitutem,
Quam conscientia e Scripturis edocta judicat esse veram;
Servas instituta majorum, & observas plenariam libertatem,
Præsertim in Templis, quæ spectant tuam Remp. libertate donatam.
Non culpas aliorum cultum, ut inculpata maneat;
Cantas horas canonicas, & prædicas Evangelium;
Non spernis alia adiaphora, modò non æsimentur necessaria.
Tria magna Tempia videntur ob frequentiam parva:
Reliqua minora ob præclaros auditores apparent magna.
Quotidie dies Dominicus à populo representatur,
Dum Deum supplex adorat.
Pacis sunt tua Tempia, quia nunquam de die clauduntur,
Bellum noctu furibus canes indicant, qui ibi vigilias agunt.
Ter quot-septimanis in diebus profestis pro concione habitatores doces,
Ut semper cultum divinum servant,
Qui mutatis Ædibus quotidie ferè vacare concioni possunt.
Quis Tibi tuis verbis non optaret?*

(63.)

VIVAS LATRIA!

*Penes hæc Oratoria Sacra, habes & Oratorum adminicula: Bibliothecas.
Ibi docent vivi vivos presentes; hic mortui & absentes vivos.
Nolo dicere quo pacto hic Thesaurus crescente Religione crevit,
Malo dicere de illius flore, qui Te decorat.
Nec frustra consumam sermonem, de illis,
Qui injuriâ temporum consumpti sunt.
Nec de iis, qui extra tuam, in aliena sunt potestate.
Dux sorores hoc ornatu certant,
Et prius ferè ornari cepit Maria Magdalena,
Licet primus honor habeatur Elisabetha.
Hinc illam instruendi initium fecit Theologus; hanc Nobilis.
Diceret ad conditionem vitæ, accommodatum sacris Nominibus apud
posteror statum:
Elisabetha habet ornatui destinatum locum severiorem versus Septentrionem;
Maria*

Maria Magdalena bilariorum versus Meridiem :
Illā gaudet rarā antiquitate ; hæc præstanti novitate :
Illā ostendit varias effigies in nummis : hæc in ære impressis chartis :
Illā imitatur speciem Bibliothecæ Regiæ ; hæc Vaticana :
Illā invitāt ad sui considerationem septem sapientes ; hæc eos repræsentat.
Utraq; imo & tertia Civitatis Novæ, est Doctis charissima

(64.) **AULA, VI ARTIS.**

Non potes carere Doctis, quia non cares illorum Seminariis ;
Fundata est sub Auspiciis Leopoldi Academia,
Sub tuâ directione duo Gymnasia :
Altero decoratur Elisabetha ; alterum ornat Magdalena.
Utrumq; respicit sedem utriusq; Bibliothecæ,
Ut declararet eam sibi esse curæ.
Elisabethanum est magnificè exstructum ;
Magdaleneum non incommode quoq; locatum,
Illud magnis Auditoriis est instructum ;
Hoc non minus Auditoribus repletum.
Ambo celebritate certant, & adjutrices manus sociant :
Visitat in Theologicâ Lectione Elisabetham,
Ut sciant auditores eandem doctrinam utriq; esse.
Respondet Civitas Nova Veteri,
Aptatq; cives, in suâ Scholâ, Gymnastiis.
Imò quot Templâ conspiciuntur, tot Scholâ numerantur.
Non in meris hæc verbis constant :

(65.) **SUA ARTI ALUI.**

Præter hæc ædificia Deo destinata, habes & alia pro Alumnis Dei :
Invenitur Nosocomium divitum, & pauperum,
Id est, vilioris & vilissimæ fortune hominum :
Non desunt Orphanotrophia, & Hierotomia pro bonis,
atq; Ergastulum pro malis.
Sed hæc omnia stant curâ Curie,
Quæ nunc est Urbi, quod olim fuit Burgus Regioni,
Cum ex Sede Principis, facta est princeps Sedes Musarum,
Et Status Principum, Curiam Consiliorum Sedem habent,
Hic concluditur, quæ Cæsar Silesiæ proponit.
Non tantum horum est,

(66.)

AT JURIS AULA.

*In quâ quicquid apparet, ad exercendum jus est dispositum.
Hic continuò expectant apparitores, ut injuriam ferenti accurrant;
Ibi patent conclavia, ut jus quisq; petat:
Hoc repræsentat Amplissimum Senatum;
Illud Prudentissimas Judices.
Reliqua serviunt necessitati, vel Justitia exequenda in honoratioribus.
Superiùs exercetur Justitia distributiva, inferiùs commutativa;
Superior pars continet curas publicas, inferior privatas;
Superior dicenda est domus judiciorum, inferior commerciorum,
Ubiq; prædominante jure, cum & ipsa cella curiæ jus receptum servat,
Et inter pocula, neq; personarum respectum, nec oblata munera spectat,
Qui contra illius leges vel mores designat, sine discrimine punitur,
Ut nullus se putet excusatum, qui discrimen loci non observat,
Omniaq; fiant:*

(67.)

SUA JURI LATA.

*Nam quacunq; curiam respiciunt, nil nisi Justitia adminicula sunt:
Magna trutina in foro justum mercium pondus examinat,
Quod minor sub curiâ demonstrat.
Turris justum horarum spatium dimetitur,
Cui pulsû campana respondet Elisabethana;
Hanc imitatur Magdaleneæ;
Sonitum concludit Civitatis Novæ,
Ut simul in Urbe Veteri & Novâ justus ordo servetur.
Hec maximè prosunt Incolis, & adjuvant externos:
Nec solum jus tuum est pro tuis civibus, sed pro totius Silesiæ;
Dubie leges cum referuntur ad tuos Judices, eorum rogitatione fiunt clara;
Lis si tuo in foro arripitur, non manet sub Judice,
Tibi etenim*

(68.)

VIVA LIS RATA.

*Respiciendo privatas tuas domus, tum penè videntur publica.
Inter tuos cives dantur Principes, Comites, Liberi Barones, & Nobiles habitatores.
Illorum Palatia sunt tuæ domus,
Et tuorum civium ædificia sunt similes illorum Palatiis.
Sunt inter illa, quæ hospitio exceperunt Reges, & quæ inhabitaverunt Cæsares.
Inveniuntur & inter splendidas viliores,
Dum impossibile in mundo est, omnes homines esse pares.*

Non

Non minuunt contraria splendorem, sed augent,

Eoq; magis altera apparet

(69.)

A VITRIS AULA.

Ita enim fenestris sunt ornata, ut non plebeje appareant.

Sed maximum illorum ornamentum sunt ipsi hospites,

Horum industria hac usq; processisti,

Et gloriam, quam possides, illis debes,

Pro tua enim Rep. vigilant octo Senatores, & undecim Iudices,

Vel tot simul Senatores, sed octo tantum Consulares:

Non uno enim munere fungitur, qui Senatoris titulum gerit.

Utraq; pars habet suum Praesidem, & unus tantum dicitur Praeses:

Ad hunc honorem ordine evehitur, illôq; morte privatur.

Ipse Praeses est ex Generosa Prosapia, quia pleriq; Senatores sunt Patricii,

Et quidem tales, qui Silesiam Patriam multis illustribus Familiis auxerunt.

Sunt praeter hos & duo Syndici, non minus Nobiles, quam Docti:

Totidemq; sunt Praetores, quia Urbs in tot partes componendas lites divisit.

Hoc tam Magnifico Magistratu

(70.)

JURA TUA ALIS.

Jure illorum Catalogum servas, qui Te tot meritis servarunt.

Et tot claris imaginibus parietes ornas, qui Te ipsam exornarunt.

Digni sunt, ut singulos posteritati laudibus commendes,

Qui & futura tempora respiciunt.

Ego Te solam beatam praedico, quod Tu eorum consiliis acceptum refers,

Et tuae laudes penè sunt eorum.

Acquisverunt & proprias tuis paves,

Dum fuerunt tui Senatores, & Principum Tutores:

Non levis eorum amicitia ducebatur,

Dum Ducum natos è sacro fonte levarunt.

Sed hac quoq; laus tua esse videtur, quia illi tui fuerunt.

Hanc enim ita sibi approprias:

(71.)

TRIA SUA ALUI,

Prudentem Magistratum, Sapientes Doctores, dicto audientes Cives.

Hec tria excipiunt alia tria, sed eadem:

Magistratus fidelis Caesari, Doctores Religioni dediti; Cives utriq; studentes.

Hæc tria sequuntur eadem tria sed alia:

Religio, Libertas, Ordo.

Iisdem tribus adhaerent alia tria, & penè eadem:

Status Ecclesiasticus, Politicus, & Oeconomicus.

Ad hæc tria pertinent alia tria:

Celeberrimi Theologi, Jurisconsulti, & Medici.

Præter hæc tria, dantur & alia tria:

Clarissimi Philologi, Oratores, & Poëta.

Eadem tria excipiunt alia tria:

Præstantes Mercatores, Artifices, Opifices.

Adbuc alia tria in Te conspiciuntur:

*Tria fora, tres celebres Insule, & tria Augustanæ Confessioni addicta
Templa Cathedralia.*

Tandem ter tria, & omnia alia, concludunt, ter tres porta.

His omnibus es, cujuslibet

(72.)

VIVI, ARS ALTA.

E terno numero prodeunt secundi Theologi,

Qui artem altiore suâ sectari non possunt,

Cum hæc Altissimum respiciat.

Hos puros amasti, & semper habuisti:

Hinc nulla in Te secta orta est, dum oriri non passa es hypocrisin.

Observas monitum Imperatoris, & receptam veritatem sanctè servas.

Tui Doctores pacem Tibi svadentes eandem colunt,

Non prodeunt in certaminis arenam etiam provocati,

Non ut timoris insimulentur, sed ne timere cogantur.

Gaudet Elisabetha aliarum Ecclesiarum & Scholarum Inspectore,

Magdalena Primario Pastore, & Neapolis Preposito.

Ille duæ habent quatuor Diaconos qualibet,

Quos & Bernhardinus numerat duos.

Hi omnes, ut eorum munus exigit proponunt Evangelii

(73.)

SUAVIA ΑΙΤΡΑ.

Cætera sic ordine sunt instituta, quem recensendo vix assequi licet.

Ordo monstrat cuilibet Ecclesiæ servientium, quid sit agendum;

Ordo cultum divinum inchoat, & fnit;

Ordo inter ipsa Templa convenientiam disponit,

*Ordo facit, ut totâ penè Die Dominicâ, & totâ Septimana quotidie
audire conciones liceat.*

Hunc ordinem multi ordine observant:

Die Solis ferè totâ Sacris vacant,

Per Septimanam Templa mutant,

*Ut quotidie verbum Dei audiant.
Nec potest negari: quod piorum cupiat*

(74.)

VITA SALVARI.

*Ordo ecclesiasticus est imago ordinis reliquorum Statuum;
Inprimis & in Scholis, ubi totius vite ordo discitur, observatur:*

*Ordine docetur, ordine superiores gradus mutantur,
Sola mors interdum, raro dignitatis respectus hunc turbat.*

Ibi Theologiam juventuti proponunt duo Theologi,

Qui in templis adultos instituunt,

Ut sciatur, non aliam doctrinam tractari in Scholis ea,

Quae auditur in templis.

Professores diversi nunc esse in idem emolumentum videntur:

Rectores, alter antiquitatis; alter novitatis avidus:

*Professores, alter excellit in Historicis, alter favet Philosophis;
Sequentes, alter Eloquentiam explanat; alter Mathematicam enucleat.*

Nec desunt, qui Christianos erudiunt in lingua Hebraea,

Et exercent Germanos in lingua Graeca:

Non minus & reliqui Praeceptores instillant Romanam,

Docentq; juventutem ornate loqui Germanice, ac scire Latine,

Ut se sciret sub imperio Romano Germano vivere.

Ita, ut sis

(75.)

USU LATII ARA.

Habuerunt olim in Latio refugium Scientia, quod nunc invenerunt in Te,

Ideo non contenta eras uno Gymnasio, ut eas commodius exciperes.

Ad quarum propagationem, media posteritati propagas:

Alis adolescentes pauperes, & allicis divites;

Excipis rudes, & effingis eruditos,

Vel si non omnes evadant eruditi, certe eruditioni faventes.

Non institutioni adscribenda est culpa, quam perversitas contrahit,

Ubique praevalet malum, licet svadeatur bonum:

Nec opus esset impelli ad bonum, si non essemus proclives ad malum.

Nascimur omnes homines, non omnes evadimus humani:

Tendunt multi ad meram multi extra cancellos vagantur.

Sufficit Tibi profiteri:

(76.)

VAS ARTILAVI,

Dum fideliter doces vitare vitiorum sordes, & sectari munditiam virtutum;

Dum formas animos ad artes, ut desinant esse feri.

D 3

Incul-

Inculcas Pietatem, & Sapientiam,
 Ut prius incipiat juvenus pia esse, quam sapere:
 Continuas cum Sapientia Pietatem,
 Ut non discat in pejorem partem sapere.
 Proponis & alias scientias olim Prudentiæ serviendas:
 Non omittis artes, quæ & privatos illustant.
 Hæc imprimis auditori svasdes: ut sit

(77.)

AVARUS LATII.

Nec id sine successu, tot progressus testantur,
 Ubi tot confluunt exteri, & plures exeunt docti:
 Idq; ideo, quia & tuos efficis doctos.
 Ut peregrini essent tuis similes, sunt tui cives:
 & ut tui cives amularentur cum exteris, facis hos incolas.
 Colis illos, qui sunt Scientiis exculti,
 Colunt Te rursus illi, qui artibus excellere volunt.
 Neq; Tu carere vis doctis, nec Te docti,
 Quasi mutuus vobis esset inditus amor, ex quo resultat reciprocus honor.
 Es enim

(78.)

VIA, LAUS ARTI.

Regia via es Doctis, quâ ad laudem pervenerunt,
 Non datur alibi ad Musas latâ viâ currere, datur in Te regiâ,
 Et tui Docti laudantur Regibus, ac Caesaribus.
 Fateri necesse habet Hispania inventionem suâ similem dari in Germaniâ;
 Stupet Gallia se non posse vinci à Germaniâ, & parem sibi esse Silesiam;
 Miratur Germania in Te excellere Germaniam,
 Tuosq; Poëtas omnes vincere Germanos;
 Concedit Britannia & Batavia, ingeniosam esse & Silesiam;
 Indignatur Italia migrasse artes cis Alpes,
 Et se non posse superare in Poësi Silesios, ad quam invitavit Germanos.
 Gracia si posset esse redviva,
 Diceret, vivere in Silesiâ Poëtas, qui in Graciâ mortui sunt.
 Existis rursus

(79.)

ITA VAS LAURI,

Ex quâ tot corona Poëtis sunt composita,
 De quibus & cæteri Docti certant.
 Ex magistratu & Justitiâ, de Juris Consultis judicium facito.
 Medicos non sola Silesia, sed & confinia Regna celebrant.

Cum

*Cum constistantes cum morbis de ope aliorum desperant,
in Vratislaviâ spem ponunt;
Hâc si hic decidunt, frustrâ amplius homines implorant;
Ultimum hac refugium, quò vix aliud in Patria datur,
Non solum propter Medicos, sed & propter Medicamenta.
Frustrâ Doctores alibi quærentur, si hic non inveniuntur;
Alia frustra medicamina applicantur, si tua nihil operantur;
Haut aliquid curiositatis invenit Europa,
Quam Tibi experientia non reddidit probatam;
Haut ferè aliquod in America invenitur pharmacum,
Quod non esset tuis officinis cognitum:
Aliquot numeras pharmacopolia, plura chymicorum laboratoria.
Si Te deficerent pharmaca præstantia,
Sudetes suppeditare possent necessaria.
Sic autem adhibes:*

(80.)

SALUTI VARIA.

*Nec tantum saluti, sed & utilitati:
Habes pro ægris scientiæ famâ florentes Medicos,
Et pro sanis opibus affluentes Mercatores.
Quicquid mercium fovet Germania, id per Te potest nancisci Silesia,
Hâc viâ merces exotica, fiunt Tibi domestica,
Et tuæ domestica, fiunt aliis exotica.
Suscipis peregrinationes ob has ad alias gentes,
Accurrunt peregrini, ut acquirant tuas;
Deponunt in Te suas, ut eas faciant tuas.
Et Tu, emis, ut vendas; deponis, ut extrudas.
Facis ex privatis publicas, sed ut fierent cuilibet privata:
Quæris lucrum, & ostendis; negotiaris, & quiescis;
Quiescis, & omnia suppeditas; porrigis, & accipis;
Hinc Tibi crevit*

(81.)

LATA VIS AURI.

*Re ipsâ vim in Te aurum obtinet.
Nihil necessitas excogitare potest, quod nummis permutari non posset:
Cuncti, qui cum mercimoniis appellant, nummos expetunt, pleriq;
paucos asportant:
Tu enim das, ut Tibi reddant; & illi reddunt, ut à Te accipiant;
Utring, ditiores evadentes, utring, mutuâ operâ gaudentes.*

Maxi-

*Maximum autem refugium es pecunia permutanda, vel in alias
terras ableganda:*

Non desunt Tibi collybi in totam Europam, & extra Europam;

Cuncta hac recipis, & expedis;

Plurag, expedire posses, si plura haberes:

Sed plura habere non potes, cum plurima habes:

Omnia absorbes, & nihil apparet,

Et majora negotia tractas extra Teipsam, quam in Teipsa,

Ita, ut dubium sit: ditior sis in Te ipsa, an extra Te ipsam?

Sed non es ambitiosa, cum dicis:

(82.)

SILUI AURATA.

Sileas, ipsis rebus loquentibus.

Grata es Germaniæ, & accepta Polonia;

Approperat ad Te Moscovia, carere Te non potest Ungaria;

Mittit Tibi è longinquo petitas merces Batavia, penetrat ad Te & Anglia.

Tanta Regna pendent à tali Provincia,

Tanta Provincia poscunt operam talis Urbis!

Suppeditas Germanis merces Polonicas, & Polonis Germanicas;

Recipis ab alijs Russicas, & reddis Hispanicas;

Solvis argento Ungaricas, & vendis Britannicas,

Vel vendis Silesiacas, ut efficias exoticas,

Sed prætereà vendit &

(83.)

ITALUS VARIA.

Non respuis Italicas delicias, deliciis plena,

Rejicis tuas, quibus abundas, & recipis illas, quibus Italus abundat:

Remittit Italus suas, & recipit tuas, quibus caret.

Certatis regionum abundantia,

Ille miratur extra Italiam reperiri suam patriam.

Non respuit fieri Germanus, dum & Vratislavia invenit Italiam,

Et eodem tempore celebrat meridiem Vratislaviae, quoque Salerni.

Nec mirum, si certares ingeniis cum Italis,

Dum in uno climate latitudinis habetis:

Sed ideo amas eruditionem Italicam, & virtutes Germanicas;

Magnificas linguam Italicam, sed plus Latinam;

Admiraris scientias Italicas, sed pro fundamento sumis Latinas!

Laudas novas inventiones Italicas, sed delectaris & antiquis;

Neq; etiam mirum esset, si assequi ingenia Italica non posses,

Dum

*Dum & aëre, & regione Italia non in omnibus respondes,
Cum aliis lautitiis tamen est*

(84.)

SITA LARI UVA.

*In domibus tuis conceditur vinum Italicum,
Ut Silesii habeant, quò excitent Spiritus Italicos,
Majoremq; habet effectum Italicò, cum hauritur Germanicè.
Nec solum hujus abundantia datur, sed etiam quò abundat Europa:
Nullum penè nominat, Germania, quod non ministret tua cella,
Et quod partim deficit in Germaniâ, illius Tu copiam possides,
Videlicet Ungaria Te in se ipsam convertit,
Melius vix datur in Ungariâ eò, quod Tu hospitibus propinas:
Defraudat Genium Ungarus, ut Tu indulgere possis tuo.
Fatetur quisq; tale libari in Ungariâ, quale depromitur in Silesiâ.
Certe id cum cæteris: utrum sit præstantius, vel plus sanitati serviens?
Æmulatur & tuus Zythus cum ipso vino:
Dubitant incolæ, an præferant vinum cerevisiæ.
Ars non vult cedere naturæ,
Et tot suppeditat species Zythi, quot numerantur vini,
Ab animalibus nomen imposuisti tuo potui,
Dum eò madidus & pauper cornua sumit.
Licet tuo usui sufficeret Silesia,
Tamen Silesiam adjuvant finitima regna.
Advehunt Tibi ex unâ parte potum, ex altera cibum,
Sed ut & ipsa saturentur;
Voluptati tuæ videntur servire, sed ut voluptatem ex Te capiant.
Hinc es,*

(85.)

SAL, VIA TAURI.

*Opus interdum sale habent boves vivi, sed plus mactati,
Tu propterea etiam emis vivos, ut possideas mactatos.
Ex compaeto Tibi videtur Polonia alere boves, & Tu illi servare pretium:
Tot millia ad Te quotannis tendunt, & nulli revertuntur;
Exhauris Regnum jumentis, nec dum Tibi sufficis:
Vix prata possunt capere numerum, qui in Te disparet:
Regno sufficere deberent, quos regnum suppeditat:
Sed Te solam explere multa Regna non possunt,*

E

Cum

Cum & Tu in multa Regna tuas opes derivas.

Quid, effes

(86.)

SI AULA TAURI?

*Imò tale diversorium es, ex quò Germania carnes petit,
Quas Polonia jejuniis conservavit, ut Germania fami mederetur:*

Abstinere hac Regio bonis cibis videtur, ne iis alia carcant;

Abundat his lautitiis, ut alias ditet;

Tibi eas offert, ut Tu aliis suppedites.

Satiant Te Sarmatae carnibus, Tu illos piscibus;

Ut illi Tibi advehunt ferinam pro diebus festis:

Sic Tu illis proponis necessaria pro jejuniis.

Vix maritima civitates tantà supellectile piscium gaudent,

Quam Tu totò annò servas, & venum exponis,

*Tu lenire potes fastidium maritimis, cum aliæ vix habere
possunt tuos.*

Quantum mare largitur suis accolis, tantum tua terra Tibi.

Caret Silesia stagnis, sed non caret piscinis stagnorum similibus,

Quas Tu omnes exbauris, nec tamen implevis.

Et hoc es:

(87.)

AVARA UTILIS.

Omnia enim poscis, ut omnia reddas;

Omnia vendis, ut omnia emas;

Strobilos sylvestres vulgus vendi confidit,

Si quos truncus homo afferret.

Nec licet cuiquam quicquam exportare, quod venum exposuit;

Quisq; metuit majus damnum, qui parvum non vult capere lucrum.

Quatuor quot annis celebres habes nundinas,

Quos quotidie celebrare videris:

Et quod illò es exteris: hoc istò es popularibus.

Hòc tantum differre videris, & tamen eadem esse;

Petunt exteri sibi lucrum, & simul tuum faciunt;

Cum & populares id querunt, Tibi afferunt.

Bis de anno lana venditur, tempore æstivo, & autumnali:

Illò, ut hyemis damna resarcias; hòc, ut futuris provideas,

Imitantur Silesios Sarmatae, & non credunt Tibi sufficere Silesiam:

Vendunt lanam Silesiis, ut augeant quantitatem,

*Vel ipsi advehunt, ut augeant numerum vendentium.
Tum temporis resonat*

(88.)

A LITUIS AURA.

Acutum balant alibi oves viventes, & hic à viventibus segregata.

Nec abs re: ubi tot ovilia in unum locum congregantur.

*Tota Silesia has opes hic exponit, quam & extra illam de-
gentes sequuntur:*

Idcirco & ipsi Silesii pro Silesia easdem hic sibi comparant.

Quilibet hic sententiam trutina expectat, ut in justa lance acquiescat,

Et ex ipso pondere futurum emolumentum ponderet.

Non una bilanx tot pondera examinare potest,

Sed una pars majorem eligit, altera ad minorem tendit,

Eò citius idem examen expertura:

Neg, unius diei labor est, qui ex tot locis congregatur.

Eodem tempore Paganalia videntur in urbe celebrari,

Dum Coridon Damatam hortatur:

(89.)

VI SALTA ARVI.

Pascua representant in aridis locis,

Ac oves tibiis mulcent, ubi velleribus valedicunt.

Pro tot tantisq, incommodis cum gaudio premia expectant;

Choreas ducunt, in quietem compositis gregum curis;

Sedant sitim, quam sapius in arvis patiebantur;

Dies, noctesq, latitiâ saturantur,

Qui tristes vigilias pro gregibus agebant.

Donec merce eorum ablata, quiete mercedem auferunt.

Tu verò in consuetudinem antiquitus receptam consentis,

Quamvis cum tuis moribus dissentientem:

Concedis de tuo jure, ut illi suo utantur;

Taces, cum clamant; arrides, cum rident;

Rides, cum gaudia exercent; urbanè excipis rusticos;

Quiescis, cum quietem turbant,

Ceterum

(90.)

ALIA TUA URIS.

Alio enim tempore plus quieti tribuis, quam hilaritati.

Sonitus nocturna campana, omnem alium interdicat sonum:

*In plateis sola instrumenta vigilum sonant,
 Qui, sonum cujuslibet horæ quadrantis, fistulâ minori;
 Ipsius verò horæ, majori repetunt:
 His etiam se ad mutua auxilia provocant,
 Cum quis alium strepitum vult excitare.
 Horum subsidium sunt tui præsidii cohortes,
 Quæ armatæ per urbem discurrent, ne quis armis vim tentet:
 Aliæ in vallo excubias agunt, ut & extra mœnia tuta esses.
 Non contenta es vigiliis in terrâ, sed eos collocas & in turribus,
 Ne pariter ipsa recta, Tibi essent recta.
 Hæc commoditate tuus civis non æstimat pluris commoda,
 Hortatur hospites, ut præponant requiem voluptati,
 Disponit enim suo, ut*

(91.)

ALIA SUA, RITU.

*Et quidem non vulgari, etiamsi inter vulgum degit:
 Princeps hæc civitas, non vulgarem ritum vulgo inculcat,
 Supra alium vulgum, vivere consuetudo vulgum docet:
 Locus hîc immutat mores, non fortuna,
 Quæ fermè suum imperium submittit cultura.
 Quodq; olim in Latio fuit civis Romanus, id jam in Silesiâ civis
 Vratislaviensis;
 Vel ipso aspectu noscitur, vel ipsâ conversatione probatur:
 Municipio gaudet, in suâ Rep. sub Imperatore vivit:
 Duplex jus municipale servat, ut bis præstans esset:
 Primario, qui gaudet, aditus ad Magistratum, id est Nobili-
 tatem ei patet,
 Secundarium, qui obtinet, civis bonus audit.
 Quæ sors non cuilibet obtingit, sed tantum præstantiores eligit:
 Respectu enim tui,*

(92.)

RUS ALIA VITA.

*Aliter necesse est vivere discat, qui in Te vivere cupit;
 Aliter rem familiarem administret, qui damnum sentire non vult;
 Tuos mores eligat, qui tuus esse desiderat.
 Dominatur in Te sævâ urbanitas, sed non Gallica;
 Miscentur civiles sermones, sed plerumq; non dolosi;*

Nolis

*Non vis aberrare à Silesiorum Genio, & copulas civilitatem
cum sinceritate,*

*Mererisq; laudem in Germaniâ quod hæcenus fovisti Germanum
Candorem.*

*Mittunt ideo alia civitates ad Te suos liberos,
Ut eos recipiant similes tuis:*

Mittunt & exteri, ut habeant humaniores.

Ipsa plebs libera tuam servitutem eligit, ut evadat serviendo politior.

Nec defunt & nobilioribus digna exercitia,

Dum sis

(93.)

SALTUI VARIA.

Inveniet hic quisq; citra levitatem Gallicam, leves motus Gallicos,

Inter Germanos choragos Gallicos,

In Silesiâ choragia exotica, & Vratislaviæ Luterias:

Acquiri possunt gestus Gallici, absq; fraude Gallicâ,

Imò & ipsa lingua potest addisci Gallica, absq; fastu & sumtu Gallico.

Te florente carere potest Silesia Parisiis.

Habes athlethas præstantiores Gallicis,

Et in aliis habilitatem corporibus induis,

Si non Gallicam, tamen Germano idoneam.

*Penes talia exercitia corporis, ipsa es locus sanitati corpo-
rum favens,*

Et viget in Te

(94.)

AURA VITALIS.

Non solum Te dividunt Sudetes à Bohemiâ, cum quâ conjuncta es,

Sed pariter obstant nocentibus Austri flabris,

Et indicant sufficere Tibi faventem Austriam auram,

Cui respondet ab Occidente Germaniæ Favonius:

Hunc excipit à Septentrione Boreas adjacentibus aquis temperatus.

Pari modo sine impedimento sanos ab Aurora susurros

Boreas afflat Etesii comitatus:

Ipsa planities hilaritatem sanitatis nutricem excitat.

Habet, quò delectantur sensus intra urbem, & extra mœnia;

Ne autem offenderentur, vel aura inficeretur,

Continuò in Te est

(95.)

RASA LUTI VIA.

*Munditiem amas non tantum in edibus, sed & in publicâ viâ,
 Quotidiè purgas viam, ut ades munda maneat:
 Publicò factò privatos ad imitationem concitas,
 Ut sciant, quam diligentiam debeant edibus, cum via sit similis
 pavimento,
 Quantumq; sit munditia ornamentum urbis, & urbanitatis.
 Quam facile munda fiunt inquinata.
 Sponte affluunt immunda, difficile munda acquiruntur, diffici-
 liùs servantur.
 Tollit cura hanc difficultatem; tuâ imitatione probatur:
 Mundus tuarum feminarum est tegumentum mundum, tuus
 verò mundities,
 Verum pulchra, &*

(96.)

LATA VIA URIS.

*Carum advenis tum pavementum videtur, & illi rursus Tibi,
 Carere verò Te non possunt, cum mercem volunt extrudere carè:
 Idcirco amaris, & culpâris; taxaris & desideraris:
 Carâ es, & grata; vilis esses, si vili viveres,
 Datur in Te etiam vivere pretio vili, non datur, ut nullibi, nullo:
 Quisq; hîc suâ fortune modulum invenire potest,
 Sed non omnis suam conficitur.
 Discitur mercari Gracâ fide, ubi fides sapiùs non servatur:
 Fallit seipsum, qui non perpendit se esse hospitem tuum:
 Serò rationes colligit, qui eas ad domestica expensa confert:
 Serò cupiditatem increpat, cui in lautitias excurrere concessit.
 Nam Tu es*

(97.)

LAUTIS VARIA.

*Famen cum alibi sedat panis, hîc solo aspectu excitat,
 Magis sapidus, & pulchrior, in totâ regione vix datur:
 Primarius aequat similagineum, similagineus nivem:
 Gaudia advenientium, & redeuntes exspectantium.
 Quis recenset species placentarum, quæ plurimis placent?
 Quis noverit omnes cupedinarios, qui cupiditatem alliciunt?
 Quis perlustrabit cupedias, vel in solo foro cupedinario?
 Ibi florent flores; virent olivæ; maturescunt fructus terræ, & arborum,*

Quos

*Quos modo tellus producere, & cura augere potest,
Præcedit ferè cura naturam, dum facit fructus præcedere ju-
stum tempus.*

Qui enim aliis in locis crescere incipiunt, Tibi jam venduntur.

Sed hæc fastidienti palato: alia servas jejuno stomacho:

Paratam habes annonam, ut medearis illius caritati,

Potes dicere: Semper

(98.)

VALUIARISTA.

Vilitas annonæ Te duritatis admonet,

Et abundans præsentia, futuræ absentia:

Uteris præsentibus, & prospicis de futuris:

*Tantum curas futura, quantum speras fore præsentia,
Et quantum subjecta sunt Prudentia, non incognita scientia.*

Tot penè numeras granaria, quot civium tribus;

Plus in eis contines frumenti, quam requirunt cives,

Cùm ea aperis, sufficiunt toti multitudini, & civibus.

Ægypti disciplina transmigravit in Silesiam,

Floret Vratislavia regimen Josephi,

Habitatores modo hîc sunt dissimiles Ægyptiis:

Illi tantum fruebantur præsentibus; hi etiam prospiciunt de futuris,

Et temperant mala præsentia, bonis temporis præteriti.

Ipsæ matresfamilias sportulis provident domibus,

Dum conspicitur in Te

(99.)

VARIASITULA.

Serviunt illis sportella & utilitati, & honestati,

Ita sunt confecta, ut ornent, & rebus serviant.

Morem Regina imitantur filia moratiores:

Comparant sibi aliarum civitatum fæmina hunc ornatum;

Ut tuis similes, vel pari sorte pradita appareant:

Gestant stulas Vratislavienses, ut quaratur Sors Vratislaviensis.

Ex his opera mechanica apparet, cui par alibi vix datur.

Quod in his Imperio Noriberga, id Silesiæ Vratislavia.

Qui res venustas & pretiosas quarit, is eas hîc invenit;

Qui eas hîc non invenit, frustra eas in Silesiâ quarit.

Omnia pulchra & præstantia, dicuntur Vratislaviensia:

Sibi ipsi displicet, cui Tu non places.

Tali acclamatur:

(100.)

I, LUSTRA AVIA.

*Eremum meruit, qui tuam Societatem spernit ;
Corruptus est sensu interno, qui tua fundamina non miratur ;
Caret sensibus externis, quam tuus splendor non capit ;
Nihil planè cogitat, qui tuum ordinem non observat ;
Privatus corde oportet sit, cui, Cor Silefiæ, non effes cordi ;
Captus mente est, quem Tu tuâ pulchritudine non capias.
Digna es Encomiis privatorum, quibus à Caesaribus dignata es.
Cumulata es præteritis Seculis plurimis,
Adjice, benignè & hoc currentis, eorum cumulo.
Tuum est, quia à Tuo Nomine desumptum :
Tuum si quid non agnoscis, meum dicito,
Vel si tua omnia agnoscis, & hoc facito tuum.
Plura forsan Lectori dixi, sed nondum de Te plurima,
Et, si plurima dixissem, tamen non omnia dixi.*

